

efter Originalerne i Ribe Katedralskoles Bibliotek nu har udgivet *Peter Adlers Breve til P. V. Jacobsen* (1937). I Fortalen karakteriseres Adlers Breve som »storartede« og »fortræffelige«, men disse Udtryk forekommer stærkt overdrevne. Det kan vel ikke nægtes, at Brevene giver et ganske tiltalende Indtryk af Adler, en livlig Aand og en elskværdig Natur, men som Helhed er de langt ringere end Vennens. Indholdet er gennemgaaende spinkelt, — sikkert burde Udgiveren have udeladt meget, som kun har haft Interesse for Øjeblikket — og Tonen er, navnlig i Begyndelsen, trættende ved den anstrengte Studenterjargon. Størst Betydning har de uden Tvivl i psykologisk Henseende som ny Bidrag til Belysning af den i Danmark vel kendte Tragedie, at en begavet Mand med Sans for Studier forsumper i en snæver Provinstilværelse. — Udgiverteknisk lader der sig indvende adskilligt mod denne Udgave. Mange Læsninger ser temmelig mistænkelige ud, og Kommentaren, der iøvrigt er udarbejdet med Flid, oplyser ikke altid de Steder, der virkelig trængte til Forklaring, medens det er fundet fornødent at oversætte selv ganske almindelige Fremmedord. Højst uheldigt er det ogsaa, at Udgiveren ikke har eftersat de Steder i de originale Jacobsen-Breve, hvortil Adler hentyder, og som er udeladt i Clausens Udgave.

Bjørn Kornerup.

C. C. Haugner: *Nakskov* II-III, der fører fremstillingen op til 1914, følger nøje de i første del angivne linjer baade i fortrin og svagheder. Her er en rigdom paa velunderbyggede skildringer av lokale forhold, men det kniber at sætte dem i relation til det almene. Fremstillingen har baade varme og farve, men lokalpatriotismen gør undertiden forfatteren uretfærdig overfor regeringen og dens repræsentanter. Med hensyn til billeder og kort er bogen mønstergyldig, og den har et godt register. Nogle enkeltheder fortjener at fremhæves, saaledes II s. 91, skildringen av lokalstyret, III s. 165, den morsomme fremstilling av bondens forhold til borgerne og fra helt moderne tid fortælles godt om valghandling — s. 211 — og om drikkeriet — s. 239.

Rundt om i bogen findes mange gode tal og oplysninger om embedsmænd etc., men navnlig de første kan det tit være vanskeligt at genfinde. Baade Nakskovbogen og talrige andre topografiske værker indeholder en mængde værdifuldt materiale, som kan være til gavn for den almene historie, baade personalhistorien, den økonomiske historie og skildringen av administrationen, men da stoffet, selv om der som her findes gode registre, er van-

skeligt at finde frem, vil det maaske være rimeligt at pege paa, at lokalhistorikerne, ikke mindst bytopografer, vilde gøre den almindelige historie en overordentlig tjeneste ved at samle noget av deres materiale i tabeller, embedsmandslister og oversigter. Den, der er inde i sit stof, vil uden større besvær kunne foretage en saadan opstilling, der vil give hans arbejde en langt større brugsværdi for andre, og fremstillingen vil blive befriet for en række tyngende detaljer, naar disse blev samlet paa eet sted.<sup>1)</sup>

*Hans H. Fussing.*

<sup>1</sup> I anledning av anmelderens bemærkning i anmeldelsen av Nakskov-bogen I om »det meningsløse tal paa en forbryders kostpenge» (s. 186) har forfatteren sendt redaktionen følgende meddelelse:

Udgifterne ved Hans Smeds Henrettelse er opført i Kirkeregnskabet 1652—53 for 11. Januar 1653 og følgende Dage. Den omtalte Post lyder:

»Betaldt Kordt Madsen byefouget for Hans Smidt saad i byfougdes jern och for sin kost udi 4 uger, efter seddel 32 dlr. 1 mark».

Under Regnskabet har Skrивeren bemærket, at der er en Mangel ved denne Post paa 32 Daler, og under 27. Juni er der tilføjet i Margin ud for Posten: »Paa Schiffetid efter Cort Madsen er gaadtgiort off disse 32 Daler 1 Mark for 4 ugers kost till fangen 4 Sldr.«. Det vil sige, at Byfogden har beregnet sig en Daler (à 4 Mark) for 32 $\frac{1}{4}$  Dag i Stedet for 28 $\frac{1}{4}$  Dag, og det endelige Resultat bliver altsaa, som jeg har skrevet i min Bog, 28 Daler 1 Mark.

Den nærmeste Forklaring paa denne høje Kostpris er vel, at Fangen — uvist af hvilken Grund — har siddet i »Byfogdens Jærn«, d. v. s. været lænket i det solide Fangehul, Byfogden havde ved sin Bolig, og at Byfogden, for ikke alt for ofte at blive besværet med slige Gæster, har faaet fastsat en uforholdsmæssig høj Takst. Det fremgaar af Regnskabet, at det kun er Kost og »Logi«, der er betalt med en Daler om Dagen; thi en anden Post lyder:

»Giffuet fougetsanden Rasmus Madsen for hand thoge ware paa same fange i bemeldte thid 8 dlr. 3 mark».

Ogsaa det er en meget høj Betaling, naar man erindrer, at det er en Ekstraskilling ved Siden af hans Løn. Fogedsvenden faar iøvrigt ogsaa en Afkortning i Betalingen i Lighed med Byfogden; han maa af de 8 Daler — lig 32 Mark — betale den ene Daler tilbage. Ogsaa her svarer det afkortede Beløb til 4 Dage. Det vil sige, at der ikke hverken overfor Byfogden eller Svenden er gjort Indsigelse mod Prisen pr. Dag, men imod det opgivne Antal Dage, der var gjort til 4 Gange 8 i Stedet for 4 Gange 7. —

Det paagældende sted er utvivlsomt rigtigt læst, saa jeg har gjort forf. uret, naar jeg i en læsefejl har formodet at finde forklaringen paa det meningsløse tal, omtrent værdien av en td. havre for een dags kost. De normale fangekostpenge fremgaar av Nakskov I s. 187, hvor der nævnes 3 dl. 1 mk. 12 sk. for en fanges kost i 22 dage. Som det ses av ovenstaaende oplysning faldt beløbet osse dengang revisionen for brystet, og den nævnte refusion er da formentlig, hvad man kunde faa fra byfogdens bo, da det høje beløb blev paatalt.